

Kan man lære af historien?

Der bliver talt meget om kongeriget Danmark for tiden. Grønland er i den grad kommet på den internationale dagsorden, og politikere og analytikere har ligefrem sagt, at kongeriget ikke har stået i en større krise siden Anden Verdenskrig. Det er skræmmende, og det river os ud af vores forestilling om fred i vores del af verden.

Synspunkterne i sagen er mangfoldige, og det er ikke nemt at sige noget entydigt om positionerne i Grønlandsspørgsmålet, for det handler i vidt omfang om, hvem man er, og hvor man befinder sig. Sagen ser naturligvis helt anderledes ud, hvis man er grønlænder, end hvis man er dansker. Alligevel blev det for nogle uger siden gentagne gange understreget, at det ikke måtte være muligt at kile et stykke papir ind imellem Grønland og Danmark, når de to udenrigsministre skulle mødes med USA's udenrigsminister og vicepræsident. Nu gjaldt det om at stå sammen.

En ydre fjende skaber indre sammenhold, siges det, og der er nok noget om snakken. Når man som kongerige er i krise, træder mange uenigheder i baggrunden, fordi der er kommet et livstruende punkt på dagsordenen.

Op igennem 1800-tallet var diskussionen om det nationale tilhørsforhold et kernespørgsmål blandt mange i hertugdømmene Slesvig og Holsten. Nogle ville løsrives, mens andre ville knytte Slesvig nærmere til Danmark. Den danske konge var hertug i både Slesvig og Holsten, men Slesvig var et dansk len, hvorimod Holsten var tysk. Derfor var synet på det nationale spørgsmål tilsvarende forskelligt.

Ærø havde igennem århundreder været en del af Slesvig, men når det gjaldt kirke og skole, så var Ærø – i lighed med Als – en dansk ø. Det var forvirrende, og derfor havde der også været overvejelser om, hvorvidt man skulle forenkle administrationen og gøre Als helt slesvigsk og Ærø helt dansk. Men det blev aldrig til noget, for hvis Als blev helt slesvigsk, blev danskheden trådt under fode på Als. Skulle Ærø høre under Danmark, ville skatterne stige. Det gik jo ikke, så alt forblev ved det gamle bortset fra, at man ændrede den kirkelige administration ved i 1819 at oprette det lille Als-Ærø Bispedømme.

Havde ærøboerne vidst, at deres uvilje mod højere skatter en dag kunne true deres tilknytning til kongeriget Danmark, ville sagen nok have været en anden. Men ingen kan spå om fremtiden, og Ærø skulle i sidste ende vise sig heldig, for midt inde i det slesvigske område lå der nogle såkaldt kongerigske enklaver, og dem vandt Preussen ikke i 1864. Hvis enklaverne skulle annekteres sammen med resten af Slesvig og Holsten, skulle de betales på anden vis. Betalingen blev de otte sogne syd for Kolding og Ærø, som alle blev indlemmet i Danmark som følge af krigen 1864. Nordslesvigerne – sønderjyderne – kom også tilbage til Danmark, men først efter 56 år, og i den periode var der ingen vej uden om militærtjeneste for et land, som sønderjyderne ikke betragtede som deres eget.

Man kan ikke uden videre sammenligne hverken sønderjydernes eller ærøboernes vilkår den gang med nutidens Grønlandsspørgsmål. De slesvigske krige kostede hundredvis af menneskeliv, men konsekvenserne af krigene begrænsede sig geopolitisk til Nordeuropa. Nutidens strid om retten til Grønland kommer forhåbentlig ikke til at koste menneskeliv. Til gengæld kan sagens udfald få meget alvorlige konsekvenser for den hidtidige verdensorden – og verdensfreden.

Ingen nulevende ærøbo har oplevet det, men hvis Ærøskøbings mange, gamle huse kunne tale, ville de sikkert kunne fortælle om, hvordan snakken gik ude på brostenene mand og mand imellem, den gang krigen 1864 var afgjort til Preussens fordel. Hvad skulle der ske? Var Ærø købt eller solgt? Hvilke historier og vurderinger løb der rundt i en tid, hvor kommunikationen ikke gik nær så stærkt som nu?

Det er ikke uinteressant at forestille sig, hvilke positioner, der har været. Hvem ved, om de velkendte, små uenigheder mellem byerne var helt forsvundet for en tid? Måske kunne Ærø i året 1864 fungere som et prisme, der afspejlede den store verden? Måske kunne vi lære noget af historien?

Netop det spørgsmål har optaget mange, men det præcise svar er svært at nå frem til, for vilkårene er altid forskellige. Én ting gælder dog med sikkerhed: Verdens konflikter hører aldrig op. Det beviser verdenshistorien, og nutiden er altid et solidt vidne.

Det er ikke opmuntrende, men det er virkeligheden, og det er den, vi må forholde os til lige nu. Lad os håbe det bedste.